

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINECA.

Pretulu abonamentului:	Pretulu insertiunilor:	Correspondintiele sè se adreseze la Redactiunea dela
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	„BISERIC'A si SCÓL'A“
„ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „		Èr banii de prenumeratiune la
Pentru Roman'i'a si strainetate pe an 14 franci		TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.
„ „ „ „ j. a. 7 franci		

INVITARE DE PRENUMERATIUNE LA

„BISERIC'A si SCÓL'A“

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Cu 1. Iuliu a. c. st. v. deschidemu abonamentu nou la „Biseric'a si Scól'a.“

Rogàm pre toti domnii abonenti de pana acuma, cari dorescu a avé fóia nóstra si pe viitoriu, se binevoiésca a tramite la „tipografi'a diecesana“ pretiulu de prenumeratiune care e:
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.

„ „ „ „ pe jum. anu . . . 2 fl. 50

Pentru Roman'i'a si strainetate pe anu 14 franci

„ „ „ „ pe j. de anu 7 „

Sprijinulu moralu si materialu, de care pana acuma s'a bucuratu fóia nóstra, ne indreptatiesce a sperá, cà si in viitoriu vomu fi imbratísiați de asemenea simpathii calduróse precum si de bunavointi'a nestramutata a On. Publicu cetitoriu.

NB. Rogàm pre toti acei domni abonenti, cari le espira timpulu abonamentului pe 1/2 a. c. se-si renoiésca abonamentulu de timpuriu se nu fimu siliti a intrerupe espedarea jurnalului.

Redactiunea.

Nr. 2010.

Préonoratiloru protopresbiteri, Onoratiloru preoti si invetiatori, si intregu iubitului nostru cleru si poporu din dieces'a Aradului.

Desi inca nu s'a implinitu anulu dela escrierea colectei intreprinse in 1883. pentru infiintarea unui Seminaru diecesanu, totusi cu bucuria venimu a aduce la cunoscinti'a intregu iubitului nostru cleru si poporu diecesanu, cà dupa premergerea celoru necesarii, si dupa incuviintierea toturoru si din partea Veneratului nostru Sinodu eparchialu, astadi la 3. Iuliu 1884., cu ajutorulu lui Dumniedieu s'a pusu pétr'a fundamentala la zidirea acelui Seminaru diecesanu.

Speràm cà scirea acést'a — mai alesu intre alte grigi si necasuri ale timpului presinte, — va aduce óre-càre bucuria iubitului nostru cleru si poporu, atátu pentru insemnetatea lucrului-cátu si pentru motivulu cà contribuirile din anulu trecut au caditu pre pamentu bine-roditoriu, si in curundu voru aduce fructele loru binefacatóre.

Déca este adevratu,— precum credem Noi, —cà o mare parte a grigiloru si necasuriloru ce ne apésa pre toti, provine si din remanerea nóstra mai inapoi in cultura, ér acést'a — din trecutulu nostru celu vitrégu;— atunci de asemenea adevratu trebue se fia, cà institutele de cultura, cum are se fia si Seminarulu nostru diecesanu, suntu midfloculu celu mai puternicu de a respandí cultur'a si lumin'a in poporu, si prin acést'a a delaturá pre viitoriu, o mare parte din grigile si necasurile ce ne turbura.

De aici purcediendu Noi, in contielegere cu Veneratulu nostru Sinodu eparchialu, ne-am resolvit a planui si a cladi edificiulu seminariulu —ceva mai mare, pentru-cà déca ne va ajutá Dumniedieu,— precum dorim,— dupa timpu se-lu potemu completá si cu unu gimnasiu confessionalulu macaru inferioru, de care nici candu n'a fostu atáta lipsa ca in dílele nóstre.

Desi o asemenea intreprindere s'ar para dóra unor'a cam cutezata, dar avendu in vedere, cà vócea timpului presinte chiama pre tóte popórele la cultura, dela care celu mai vechiu si mai talentatu poporu din patria ca-si alu nostru nu se póte retrage, déca voiesce a contá la unu viitoriu mai bunu; avendu in vedere zelulu si interesulu celu mare pentru cultura, ce l'a doveditu clerulu si poporulu nostru si la colect'a din anulu trecut; avendu in vedere cà ceriulu si estimpu ne-a binecuventatu cu o recólta buna; si in fine contandu multu si la bunavointi'a fratiloru nostri, cari in anulu trecut, din cause

binecuvântate, au amenat colecția pentru Seminarium — pe estimp: credem a fi făcutu unu serviciu bunu causei prin o întreprindere mai mare decum se cerea.

Pentru a potè inse duce în sfîrsitu acêsta întreprindere marètia, mai avemu trebuința după Dumnedieu și de spriginulu aceluor frați și fii din clerulu și poporul nostru, cari în auulu trecut din cauze binecuvântate n'au contribuit cu ceialalti împreună.

Deci dar cu acêsta ocaziune și din motivele până aci enumerate, apelăm și la spriginulu binevoitoriu alu aceluor frați și fii ai noștri, cari — precum dîserăm — în anulu trecut n'au putut contribui împreună cu ceialalti, rogându pe totu se nu întârzie a ne ajuta după potința la lucrulu celu maretiu, ce ni stă înainte; că așa se înscriem cu bucuria și numele lor în catalogulu daruitorilor.

Spre scopulu acêsta poțim pre totu Preonoratii protopresbiteri, ca distribuindu *fiecarui preotu și invetiatoriu* câte unu exemplariu din acêsta scrisore a noastră, la tóta ocaziunea se îndemne și din partea lor pe cei submanuați — la colecte benevole.

De asemenea poțim pre onorat'a noastră preotîme, ca după ce va publică acêst'a poporului în biserică în vreo serbatore cându va află de bine și după ce va spune că colecția acêst'a privesce numai pe cei ce în anulu trecut n'au contribuit, *fiecarele preotu în contielegere cu invetiatoriulu și cu alti fruntasi ai comunei, se facă o còla de colectă și alegendu timpul ce-lu-va crede densulu mai potrivit, se mîrgă atātu preotulu cătu și invetiatoriulu pe la casele poporenilor noștri din parochi'a s'a și anume la cei cari n'au contribuit anululu trecut și se-ii ròge în numele lui Dumnedieu și alu maicei noastre biserici, se contribuie și ei cu ce voru binevol la ridicarea Seminarului diocesanu, în interesulu lor, alu filor și nepotilor*

Resultatulu colectei ce-lu-voru obținé, se-lu înainteze încòcia fiecare colectante cu o consemnare acurată, celu multu până la finea lui Septemvrie a. c.

Rogându pre Dumnedieu se tramita și la acêsta întreprindere nouă Darulu și Binecuvântarea Sa, ér daruitorilor și colectanților se li resplătésca cu darurile Sale cele mari și bogate, și impartasîndu toturor binecuvântarea Noștră archierésca, — am remas

Alu Vostru toturor

Aradu, 3 Iuliu, 1884.

de binevoitoriu:

Ioanu Metianu, m. p.
Episcopulu Aradului.

Disciplin'a nu strica.

În societatea omenésca preotîmea cuprinde unu locu onorificu; și nu e mirare! preotii suntu cari mai vertosu au conlucratu la desvoltarea popórelor, la producerea evenimentelor culturali. Preotulu romanu în patri'a noastră este și mai stimatu de poporeni se pentru că densulu la bine și la reu a statu pururea cu poporul; deca a avutu trebuința poporul de sfatu, preotulu i-a fostu cu îndemana; la casuri de bucuria și întristare preotulu érá mai de aproape; poporul nici nu asteptá alt'a dela densulu; sciea elu, că preotulu împreună cu densulu — e supusu voinței domnilor de pamentu. — Pòte că pentru tradițiune, au pentru tactulu preotilor, ori fia și pentru stim'a innascuta în poporu, fia chiar pentru necultur'a lui, — destulu că observăm în tóte zilele, că preotulu romanu se bucură de multa stima înainte poporului și voru trece generațiuni, voru veni altele, dar din anim'a poporului romanu nu va estirpe adeverat'a stima catra preotu.

Unu strainu, carele nu ni-ar cunósce referințele din trecut și din presente, ar crede, că preotii suntu întieși între sine a influență asupra poporului, séu că procedu după nescari regule ori statute séu că dóra o persóna superióra dictéza o procedura, carei'a apoi se supunu totu preotii ca se castige simpatii poporului. —

Omogeneitatea procedurii preotilor romani întru administrarea interna a poporenilor nu trebuie cautata aiurea, decâtu în referințele timpului, în care traimu. Disciplin'a preotiesca catra maimari a fostu și va fi până cându vomu cuprinde momentuositatea intemplerilor grave ce se peronda desu înainte ochilor noștri; legaturile colegiali voru sustá între preoti panacandu poporul va avé trebuința de conducerea preotilor; unu semnu datu din partea cutarui preotu mai auctoritatu servește de îndreptariu multor colegi spre a observá solidaritate de actiune: cu tóte aceste inse au fostu în trecut pucine, și suntu astadi mai multe casuri, — de unii preoti se abatu dela adeverat'a disciplina subordinatòria și desconsidera regulele colegialității și a bunei ordine întru pastorirea turmelor cuvântore spre marea paguba a intereselor lor și a poporului pastoritu de densii.

Deca n'asiu vedé abateri disciplinari în multi membri ai clerului nostru, nici că m'asiu încumetá a molestá On. Redacțiune și pre stimatii cetitori — cu ordurile aceste; deca n'am fi în coatingere continua cu alte popóre de alte confesiuni cu preoti culti și bine disciplinati, — nici n'am scí că noi în punctulu acêst'a ca și si într'altele adeca, suntemu departe remasi îndretru. Nu ne potemu inse închide ochii, cându

voimu a petrunde in adenculu anomalieloru si nu potemu tacé, candu voimu a aratá adevèrulu si a indreptá stricatiunea.

Noi avemu d. es. preoti, cari se falescu cu aceea, cà ei suntu independinti facia de superiori, cari indrasnescu in audiulu mai multor'a a vorbí cuvinte desierte despre superiorii loru si acést'a — dîcu ei, cà este dupa spiritulu timpului; pentru cātu nu s'ar tolerá acést'a in sinulu altei biserici! La noi o toleréza superioritatea, o condamna inse totu crestinulu de omenía si compatimesce pre unu asemine preotu, care in atáta mesura s'a uitatu de sine! — Unii preoti negliga chiamarea, nu ambla regulatu la biserica, verosimile pentrucà biserica nu e institutiune moderna; déca se si presentéza cu multa greutate, multu timpu nu petrecu intr'ens'a, ca nu cumva se se arate cà densii n'aru stá pe nivoulu spiritului timpului; éra candu trecu pe langa o biserica séu vre-o cruce, nu radica pelarí'a ca nu cumva se ii védia cineva si apoi se ii tiena de mojici. Cu cātu intr'alta chipu stá tréb'a la preotii de alte confessiuni. Si celu mai teneru si celu mai modernu preotu catolicu nu se rusînéza de sine nici de legea lui; ambla la biserica si servesce pe fiacarea dî; protestantii atragu pre credintiosii loru prin predice si fie ei cātu de invetiati, precum adeca si suntu, canta de-alungulu stradei la psalmi si alte cantari funebrale. Acesti preoti vorbesu cu respectu deplinu despre Prelatii si Protopresbiterii loru, insasi religiunea si ritualele le ieau in aperare candu este de lipsa. Principiile politice densii nu le scarmena in viét'i'a sociala, ori cà le atingu cu finét'ia fara a se vatemá unii pre altii.

Eu asia credu, cà si noi amu potea urmá clerurile altoru biserici. Credu acést'a cu atátu mai vertosu, cu cātu o parte numai, o fractiune dintre noi, dupa numeru o minoritate neinsemnata cade sub vinovatírea de mai sus; majoritatea preponderanta a clerului nostru, ca se nu dîcu intr'unu césu slabu, e condusa de spiritulu adevèratu alu preotiei si nu se iea dupa principiele semidoctíloru, caror'a nu li place subordinarea si deci n'au voia a respectá nici pre antistii loru, nici asiediamintele bisericesci, déca acele aru stá in contrastu cu vre-unu postulat gresítu alu timpului modernu.

Eu asia credu, cà unu preotu, care despretuesce portulu preotiescu si servesce in biserica tara pregatirea cuviintiósá, care confunda independenti'a cu anarchi'a, carele de dragulu spiritului timpului se inchina si mamonului si carele crede cà a satisfacutu detorintieloru sale pastorali déca a cautatu a se acomodá spiritului timpului, — si-a gresítu carier'a si nu póte fi bunu preotu. In acestu spiritu multe voru fi si

bune, de ce se nu imprumutámu cele bune si pentru-ce chiar numai cele rele? — Reverinti'a catra cei mai mari o vomu aflá-o la toti dirigatorii subalterni; ostasii d. es., amploiatii de statu si de administratiune, notarii comunali, insusi preotii altoru confessiuni pestréza acésta regula de bunacuviintia, — la noi numai se abatu unii preoti dela acést'a; portulu prescisu, déca este prescisu, lu-obsérva in imbracamintea loru toti subordinatii, — la noi poti intalni pe stradele capitalei diecesei, pe la tergurile de prin orasiere provinciale — poti intalni preoti, cari n'au nici unu semnu esterioru, cà facu parte din clerulu romanu gr. or.

Eu vedu destulu reu in abaterea acést'a, mai vertosu — déca se va continuá si déca cei ce se abatu, nu voru recunósce cà au gresítu calea. — Cui i-rusíne de portulu seu — i-este rusíne si de alte institutiuni ale bisericeii sale; si éra si care arata nepasare catra maimarii sei, acél'a nu va respectá canóne, ritu, dogme, pentrucà unulu ca acést'a se tiene pre sine mai invetiatu, de cātu ss. parinti cari au facutu aceste. Poporulu se va instrainá de catra ei, inteligentii seriosi ii voru compatímí, ei insisi voru stá in societate ca si unii, cari nu suntu in curatu cu chiamarea loru, ca unii, cari nu potu aratá cà au facutu macaru o fapta démna de amintitu. —

Prin vorbele si portulu loru usioru se potu cunósce dintre ceialalti.

Bine ar fi déca preotulu romanu ar nisúf intr'acolo ca numele celu bunu, titlulu de parinte — se fia respectatu naintea poporului; preotii betrani au pusu mare pondu pe disciplina, pe semnele esterióre si poporulu ii-a ascultat si stimatu; déca noi nu vomu urmá calea celoru betrani, vomu devení pastori fara de turme, — nu vomu fi luati in nici o socotintia. — Avemu anca timpu a mai meditá asupra intrebarei acéstei'a de mare insemnetate. M. F.

Juramentulu falsu

si

Marturi'a mincinósá.

In timpurile cele mai antice, candu popórele in urm'a peccatului erau lipsite de cunoscinti'a Ddieului adevèratu si rateceau prin nóptea négra a idololatriei; candu acestu cultu infernalu si-avea altarele sale spre rusinea nesciintiei omenesci atátu in bercurile Corintului, precum si in cedrii Livanului, erá usitatu spre deslucirea causeroru necerte, complicate — in lips'a altoru documente, — juramentulu si marturi'a.

Ideea si conceptulu puru alu divinitatii o aflámu numai la poporulu jidovescu, in sinulu carui'a fuse rezervata cu forti'a de órece sensualismulu lu-incliná se se arunce si elu in bratiele idololatriei, ceea-ce a si facutu mai de multe ori.

Constitutionalismul jidivilor era theocratica, si in cause de judeca asupra unui culpabil, judecatorii au fostu privati ca substituti immediati alui Ddieu; sentintiele loru erau respectate ca infalibile si executate cu cea mai mare precisiune.

Suntu intre apologistii judaismului, cari cuteza a asera cumca legislatiunea evraica in privinti'a pedepselor ar fi si pana in diu'a de adi cea mai humanistica, si acesta humanitate vinu a o demustra cu auctoritatea divina, cu intieptiunea, mil'a si bunetatea lui Ddieu, care a sciutu bine ce este convenientu si cum potu fi cauzele omenesci mai perfectu direse si guvernate spre a nu se abate omenimea dela scopulu si chiamarea sa; asertiune esagerata, fanatismu intunecat este o asemenea invetiatura! Scimu catu necasu a avutu Ddieu cu acestu poporu nedisciplinaveru, arogantu si de unu temperamentu neliniscitu, caci chiar si conceptulu despre sine numai cu forti'a l'a potutu reserva in sinulu loru, si in privinti'a legislatiunii civile a trebuitu se suferi multe, cari eschidu per absolutum ideea humanitatii. Legea lui Moise cu respectu la taciunari, furi, ucigasi este asia de aspra, catu in acestu meritu mai ca rivalisedia cu legile draconice si acesta strictetia a fostu de lipsa, theocratia a fostu avisata spre a o recunosece, deorece numai prin asemenea modalitati a potutu infrena acestu poporu cerbicosu.

Pe langa tote cumca in generalu constitutiunea evreilor a fostu theocratica, totusi Ddieu nu a guvernatu imediatu acestu poporu, ci prin anumiti barbati alesi, in cari a concentratu puterea si prin cari a espresu auctoritatea si vointi'a sa.

Inspiratiunea divina a descoperitu acestoru barbati, cumca ce au de facutu, a descoperitu se cunosca pre celu culpabilu, ca legea se nu tortureze pre celu inocinte; dar au fostu casuri apoi, acaroru diregere Ddieu a o lasatu cu totulu in manile alesiloru sei, abstragendu puterea inspiratiunii dela densii; asemenea casuri complicate, lucruri necerte au nascutu institutiunea legala a juramentulu si marturie i.

Instituirea juramentulu si marturie i a fostu sanctionata din partea auctoritatii divine.

In s. scriptura a testamentulu vechiu cetimu espresiuni „*Juratus'a Domnulu pe numele seu*“ — „*si te-am juratu pre tine, dice Domnulu*“ aceste dintre cele multe eschidu dubietatea si dovedescu cumca juramentulu este o institutiune divina in catu se bucura de santionare primita dela auctoritatea lui Dumnedieu.

Voltaire si Rousseau folosindu-se de antitesele (contradictiunile) ce ocuru la aparintia intre Testamentulu vechiu si celu nou, dechiara juramentulu de o inventiune si urma trista a nesciintei omenesci, purcedu adecu acesti scolastici din cuventele mantuatoriului, care a disu: „*fa vorbele vostre asia, asia . . . nu, nu*“; si din aceste cugeta a conchide cu certitudine cumca Isusu Magistrulu omenimei ar fi interdisu juramentulu. Christosu prin aceste cuvinte nu a avutu intentiune a submina institutiunea juramentulu, fara numai a curma pomenirea desierta a numelui lui Ddieu.

Ce este juramentulu? este unu actu solemn, in care prin provocarea numelui lui Ddieu marturisimu cumca amu vorbitu adeveru. Se intielege de sine cumca de acesta provocare nu potemu abusa, folosindu-ne de dens'a — ori este lipsa ori nu! Numele lui Ddieu este santiania nemesurata si provocarea

la numele lui trebuie se se intimple numai in lucruri conveniente acestei santianii, evitandu tote acelea, prin cari acestu nume inviolabilu, ar suferi scadere; acesta pomenire, provocare desierta a vointu Dlu nostru Isusu Christosu se o curme prin cuvintele de mai susu.

Evreii pentru pomenirea desierta a numelui lui Ddieu se pedepseau cu morte, si cuventulu Jehov'a care esprima conceptulu Ddieu, era atatu de ingrozitoriu, incatu numai odata in anu, la serbatorile pasceloru, tiente in memori'a iesirei din Egiptu, se pronuncia in templu din partea Archireului primariu.

Poporulu candu se roga si candu se roga chiar si astadi, usuza numai espresiunile „*adonai*“ — domnu — „*elohim*“ — angeru, spiretu, — atatu de mare este reverinti'a traditionala nutrita facia de numele lui Dumnedieu.

Juramentulu prin care erau ordinate unele lucruri ale evreilor, se efectua inaintea forurilor competente totdeuna cu provocarea la cuventulu Jehov'a; consideraandu sanctiani'a si respectulu concentratu in acestu cuventu, este usioru a ne splica gravitatea pedepsei, duritatea supliciuului ce era croita si executata asupra individualui, despre care s'a dovedita, cumca a juratu falsu.

Dovedile cu juramentu, aveau valore inaintea legii civile, ce era numai emanatiunea legii divine, in privinti'a tuturor cauzelor: dreptulu de ereditate rapitu din partea cuiva lu-recastiga juramentulu; ori ce bunu, vita etc. instrainatu, — prin juramentu devenia in posesiunea proprietariului adeveratu.

Pe langa juramentu a fostu adoptata si dovedirea cu marturii, si acest'a mai alesu din acelu motivu, ca se se contrabalanseze inradecinarea juramentulu falsu. Precum adi in legislatiunea noastra nu fie-cine pote se joce rolulu de marturia, astfelu si in legea antica a judaismului erau croite conditiuni, si numai acela potea fi marturia, care a corespunsu asestor'a.

In casurile de vatemare, de batai, divortiale ce obveniau intre poporulu jidovescu, rolulu marturiilor este considerabilu.

Pedeps'a cu care legea a sbiciuitu marturisirea falsa, nu a fostu in nemicu mai usiora, decatu aceea cu care pedepsea falsitatea juramentulu.

Legislatiunea judaismului nu privia in casu de falsitate aceste doue forme de dovedi, ca crime simple intentionate spre seducerea forului judecatorescu, care era compusu din preotii poporului, fara le decretu de crime contra divinitatii, le privia neabusulu celu mai mare manifestatu facia de numele lui Ddieu, si astfelu prin legea civila pedepsea pre calcatorii legii Imperatului cerescu.

Despre indatinarea juramentulu si a marturiilor, de si se intielege de sine cumca intr'unu conceptu cu totulu divergente de alu poporulu evreu, descoperimu date si la alte popora. Aici amintescu unu casu, care invederaza acesta asertiune.

Révillout, custodele museului archeologicu, ce-lu are Franci'a in Egiptu, enaraza in acesta privintia o istoria, ce o demustra cu date descoperite in meritulu lucrului; *) — la anulu 54 diu'a a 22-a lunei

*) La a. 1821 cavalerulu francesu Drovetti a donatu museului de Turingi'a o colectiune considerabila de *papyrus graecus*; scrisorea ce era pe densesle o a esplicatu prima data unu Archeologu cu numele

Athyr **) — descrie eruditulu amintitu — in Diospolu mare sub Heraclide prefectulu Thebei, Hermias fiulu lui Ptolomeu din Ombos ¹⁾ s'a prezentatu inaintea forului crematistiloru ²⁾ si a acusat u pre Horos si Chonopres fiii lui Ariesis, pre Psenconsis fiulu lui Teefibe si pre Panas fiulu lui Pechytis cari erau din famili'a choachytiloru, ³⁾ — dicandu cumca acesti'a i ocupara fara nici unu dreptu averile si mosiile a caroru proprietate in urm'a ereditatii i competu densului.

„De multeori am pretinsu — dice acusatiorulu — ca se-mi redaie averile, dar acesti ómeni nu numai cá si astadí locuiescu in cas'a mea, fara asiédia in aceea si pre cei morti, nu cugeta cumca cas'a este pe calea ce conduce la templele dieitiloru puternice: Her'a si Demeter, cari se ingrozescu de cei morti si de cei ce se ocupa cu prepararea corporiloru mortiloru.“ ⁴⁾

Citati fiindu acusatii inaintea judecatoriei, cu martori dovedira, cumca ei au cumperatu acele averi dela Lobais fiic'a lui Ericis, ma si jurara cumca le-au cumperatu ⁵⁾ si apoi se aduse sentinti'a urmatória: „amu lasatu lui Hermias, fiulu lui Ptolomeu, ca precum pana aici, astfeliu si de aici inainte este silitu a suferi si recunósce de proprietari a averiloru amintite pre Horos si consociei sei.“

Juramentulu poporaloru lipsite de adeveratulu conceptu a lui Ddieu, desi se efeptuía prin provocarea la numele cutariu dieu puternicu, escugetatu si formatu, — totusi nu erá privitu in casu de ne adeveru, cá o crima ce ar involvá dupa sine pedéps'a legei civile.

Dintre popórale paganismului, fiii Romei veche, se potu laudá ca au avutu o guvernare constitutiunala, unu dreptu de statu oresi-care mai bine sistemisatu, in respectu cu intregu rotogolulu pamentulu.

Intieleptiunea de statu ce jace ascunsa in vestitulu „jus Romanum,“ produptulu politicu alu stramosiloru nostri, a servitu si servesce si adi lumei

Peyron Amadeus, — erau anume aceste papire acté referitóre la unu procesu portatu din partea unui militariu Macedonu cu numele Hermias contra unui familii choachite (Nouvelle Revue historique de d'oit Français et étranger). Procesulu s'a finitu in Diospolu la a. 117 nainte de Chr. — Actele finale si unele din inceputulu procesulu le-au descoperitu Dlu Révillout si in foiea „Journal des Savants“ (1883) sub titlulu „despre papirulu grecu-egipteanu“ le publicá.

**) Anulu 54 a domniei lui Euergetes din Egiptu corespunde anului 117 n. d. Chr. — Athyr este lun'a a trei'a a anului egipteanu.

¹⁾ Ombosulu jacea in partea de amédî a Egiptului, catra Aethiopi'a.

²⁾ Crematistii erau unu foru de judecatori nomadi asia dicendu, incátu totu la dóue trei septemani mergeau in altu orasiu alu tierii spre a regulá cauzele dintre partile litigante (Cant. Caes.)

³⁾ Choachytii, erá o societate instituita pentru immortalizarea mortiloru, precum sunt u d. e. in dílele nóstre „Entreprisele funebrali.“

⁴⁾ Hermias aici confunda pe choachyti cu tari-cheutii, cari sa ocupau cu balsamarea cadavreloru, cu prepararea mumieloru, si pentrucá aveau de lucru cu cadavre, se priviau de ne curati (inmunites).

⁵⁾ στυγίαις (stýriais) significa: intarirea prin juramentu, ér nici de cum dovedire prin scriptu autenticu.

intregi de indreptariu intru formarea si croirea legiloru.—

Imperiulu romanu a carui potere ca dictatora a pamentulu cunoscutu erá forti'a brutala a avutu atari legi, cari nu poteau se vina in armonia cu legea divina si conceptele ce si-le formau si aveau legistatorii despre dieii lor u, astfeliu per a b s o l u t u m, legea civila a fostu cu respectu la viéti'a si crescerea morale — dupa conceptulu propriu — a indiváiloru, dar a seperatu acésta lege de cea divina, in cátu pre calcatorii ei ii lásá nepedepsiti, si numai in atare casu ii luá la responsabilitate candu acésta calcare a produsu dauna statului.

Potemu pricepe de aici, cumca juramentulu falsu in „d r e p t u l u r o m a n u“ nu s'a privitu de crima ce involva dupa sine pedeps'a legii civile, ci a fostu lasatu pe respectivulu a fi pedepsitu din partea diciloru, — finu lucrulu seu particulariu, cumca cum va espiá prin ajutorulu pontificiloru (pretiloru) pedéps'a croita din partea acelor'a.

„D e o r u m i n j u r i a s d i i s - c u r a e“ dice Tacitu.

Nepedepsirea esterna a juramentulu i falsu, afara de acestu momentu religiosu a mai avutu bas'a sa si in caracteristic'a dreptulu procesualu romanu; — astadí juramentulu se privesce de medilocu, in lips'a altoru documinte, spre a eru'á dreptatea; dovad'a juramentulu cu descoperirea sigura a contrariulu, si-pierde astadí valórea, — si falsitatea vine sub pedéps'a grava, ca actu intentunatu spre seducerea si insielora legei civile, — dreptulu romanu a atribuitu inse juramentulu respectu neviolabilu, auctoritate neresturnavera in privinti'a — poterei decidiatoria.

Afacerea intarita prin juramentu nu se potea schimbá.

Sub atari imprejurari se intielege de sine cumca abuserile erau nenumerate, si juramentulu falsu a luat u dimensiuni totu mai considerabile, in cátu legea s'a vedíutu necesitata a introduce facia de acest'a asia numit'a „nota censorica,“ prin care respectivulu ce a juratu falsu erá espusu dispretiulu, si privitu din partea poporulu cá omu fara onóre; acésta imprejurare a maritu numai ur'a intre cetatieni, ce si altmintrelea erá destulu de considerabila; n o t ' a c e n s o r i c a nu se póte decherá de eflusu corectu a poterei de statu intrebuintiata spre a curmá unu vitiu uritiosu cum este juramentulu falsu.

Considerandu cercustarile timpuriloru de atunci, trebuie se recunósceamu de o parte cumca nici nu potea se fia submisu la pedéps'a din patrea legei civile falsitatea juramentulu, pentruca partile litigante in cele mai multe ori se intielegeau intre sine, cumca cine se jóre dintre densele in un'a séu alt'a cauza de sub intrebare, — astfeliu se prezentau deja impaciuite naintea forulu judicialu.

Cumca acestu „j. j u r a n d u m v o l u m t a r i u m“ si-a avutu scaderile sale funeste, nu pretinde nici o explicatiune; mai tardiu in loculu acestui'a s'a introdusu „j u s j u r a n d u m j u d i c i a l e,“ care erá determinatu pentru un'a séu alta parte litiganta prin singuru judele; poterea decisiva a acestui juramentu o valorá auctoritatea judelui er nici de cátu santiani'a lui, pentruca falsitatea, desi erá invedarata eclatantu, remanea nepedepsita.

Suntu mominte istorice in cari observámu nepedepsirea juramentulu falsu, dar acésta pedéps'a nu a

fostu emanatiunea vatemarii de santiana a expresiunilor „per Deos immortales,” cari cuvinte erau forma oficiosa a juramentului, fara au fostu emanate din vatemarea altoru obiecte. Din timpul lui Iuliu Caesar, cu ocaziunea depuneri de juramentu s'a introdusu si provocarea numelui inviolabilu alu Imperatorului, in asemenea juramentu efeptuitu per *genium principis*, falsitatea era privita de „crimen majestatis,” si pedeps'a si-avea basa in vatemarea persoanei Domnitoriului.

Pusetiunea nu s'a schimbatu nici sub timpurile Imperatiilor crestini. Principiile de vietia a Mantuitoriului nostru Isusu, dreptu ca a reversatu in sinulu omenimei cunoscinti'a Ddieului adevratu, si aceste principii luptau nedumeritu contra tuturor institutiunilor neconveniente, neperfecte si de o basa smintita, nisuindu a latí si a valorá pretotindene aequitatea, totu-si ordinatiunile stricte ale imperatiilor crestini edate contra juramentului falsu au fostu cu multu mai debile, de catu se pote stírpí deodata din poporu unu vitiu, inradecinata de sute de ani in sinulu aceluia.

Crestinismulu a derimatu inse cu incetulu baricadele periculose invetiaturei lui, a sciutu se deslucésca si a face se pricepa omenimea conceptulu juramentului, a isbutitu a insufá respectu facia de acestu actu solenu, si candu cu acestea a revsatu, micimea juramentului falsu a devinitu palpabila.

Cu catu a fostu mai laxa dispusetiunea legei facia de juramentulu falsu, cu atatu observamu mai mare strictetia cu respectu la *martiriile falses*; nu pote se se mire nimene in privinti'a acést'a pentruca desi juramentulu personalu si a marturiilor suntu concepte sinonime, cari stau in raportu ca 2:3=4:6, totusi juramentulu persoanei litigante lipsita de marturii nu causá dauna unei a trei'a persoane, pana candu prin marturi: vietia, neviolarea corporala, libertatea, onorea si averea adeca cele mai de frunte drepturi ale cetatiunilor, poteau fi atacate, poteau suferi scaderi gelnice; lucru naturalu si consecinte, cumca din acestu punctu de vedere legea a suprimatu cu celu mai gravu supliciu *marturisire a falsa*. Marturi'a mincinosá in dreptulu stramosiloru nostri era judecata la morte, incatu i se legau ochii si apoi se datea josu de pe stancile *tarpeice*; caderea causá morte sigura. Legea *sempronica* era nemilosa facia de acela, care in *judiciulu publicu* a marturisu falsu, pentruca acusatulu neculpabilu se fia judecatu; dar precum acésta lege, astfelu si cele mai posterioare, ponderositatea cea mai mare intru pedepsire nu o atribuieau *marturisirei false* séu juramentului depusu din partea marturiei, fara se atribuiea seducerei spre acésta marturisire — ad *instruendam accusationem*, — si atunci, candu marturi'a mincinosá era pedepsita, de doua-ori mai grava era pedeps'a seducatoriului. —

Ca marturi'a falsa se se pote pedepsi, nu a fostu delipsa se intarésca cu juramentu predarea sa, ceea ce indica chiaru, cumca conceptule: *juramentu* si *marturia*, au fostu privite si considerate — se intielege de sine inse cumca eronatu — ca concepte divergente, necoerinte.

In contrastu cu dreptulu celor'a-lalte popora si mai alesu cu dreptulu romanu, care concrede dieiloru pedepsirea *juramentulu falsu*, supunandu invetiatur'a lui Christosu mantuitoriulu lumei, sub egemoni'a sa dulce si salutaru animele poporaloru,

sentinti'a lui Tacitu: „*Deorum injurias diis curae*” a fostu decretatu de injuria contra Majestatii ceresci, a fostu enuciata de unu principiu smintitu, care violéza santiana a divinitatii, si astfelu in legislatiunile natiuniloru crestine s'a sistemisatu pedepsirea *juramentulu falsu*, in tote casurile.

In legea antica germana, era necunoscuta pedeps'a juramentului, dar gróza de resbunarea dieiloru, rusinea ca atrage asupra-si dispretiulu concetatiuniloru, a fostu atatu de puternicu desvoltata in sinulu poporului, in catu *juramentulu falsu* era raru, ca corbulu celu albu.

Pe timpurile Merovingiloru si a Carolingiloru in codicele cunoscutu sub numirea „*leges barbarorum*” vedemu o dispusetiune determinata, si *juramentulu falsu*, din punctu de vedere religionariu era pedepsitu in diverse moduri,

Cu incetulu unele locuri a s. scripturi prin infuinti'a domnitoriloru devenira de legi civile de statu si legislatiunea bisericeii lui Christosu, pe nesciute se contopi cu legislatiunea civila, in catu pe timpurile finale a domniei Carolingiloru ajunse la valóre neconditionata si neresturnavera principiulu: cumca *juramentulu falsu* este violarea adeverului dumnediescu, este vatemarea Majestatii divine; de aici apoi trebuie a se pedepsi din partea statului, ca o crima comisa contra religiei.

(va urmá).

Despre invetiatoriulu poporalu ca educatoriulu si instructoru, in liniaminte generali.

Se accentuéza forte adese-ori, cumca educatiunea din scóla poporala e o cauza ponderosa si santa, — despre ce nu ne indoimu; dar pre catu e de ponderosa, pre atatu de anevoia, dificile si fatigiosa e efectuarea practica, caci pretinde din partea invetiatoriului ocupatiune multa, nisuintia firma, putere intensiva etc. Densulu ca factoru importantu in scóla si pe intregu terenulu educatiunei poporale, are a produce nectarulu necesariu, — fisicu si intelectualu-moralu; ér ca se póta realisa problem'a educatiunei, instructiunei adeverate — care consiste intru desvoltarea si cultivarea tuturor facultatiloru eleviloru, dánd acelei desvoltari o directiune practica, — se cere ca educatiunea din scóla se mérga mana in mana adeca: gradatu cu educatiunea din familia.

Educatiunea din familia inse, in cea mai mare parte e nefavorabila si de compatimitu. Caus'a e pentrucá crescetorii familiari séu au urmatu dupa nisce principii gresite si contrarie educatiunei rationale, séu ca educatiunea a fost neglésa si lasata in voi'a impregiurariloru. Copiile astu-feliu lasati in cursulu liberu alu sortii, — fara educatiune buna — devinu trufasi, mincinosi, aberanti, neatenti etc. Tote acestea neajunsuri si defecte regretabile si de condamnatu, invetiatoriulu are strictu a le observá, si numai decatu a corege si repará gresit'a educatiune familiara. Acést'a se ajunge prin studiarea individualitatii eleviloru, avénd a tractá cu fiecare conformu individualitatii sale.

In genere vorbindu, — numai acea educatiune si instructiune are unu resultatu perfectu si manosu, care se conduce intr'unu modu afabilu si rationalu, prin vointi'a consonanta a parintiloru; ca-ci o procedere neesacta séu chiar gresita póte avé pentru

elevi si invetiatoriu consecintie funeste. — Invetiatoriu inse recunoscendu cumca interesele, dorintiele si pretensiunile sale personali, dela natura sunt subordonate intereselor si pretensiunilor pedagogice, va dovedi: cumca operatiunea pretinsa nu-i este spre greutate, pacienti'a lui e nemarginita si nisuieste cu resistintia puternica si cu caracteru solidu a devinge tóte obstaculele ce dóra i-ar stá in cale. — Densulu ca maiestru educatoriu — instructoru, n'are delu lucru cu materia fara spiritu. Obiectulu ocupatiunei sale e prunculu, fiintia organica inzestrata cu intielegintia, de unde urméza: cá si natur'a sa este organica, predominata de unu boldu séu stimulu viu catra perfectiune. — Asia-dara educatiunea si instructiunea adeverata, consiste in possibil'a desvoltare si cultivare naturala a tuturor facultatiloru fizice si intelectuale-morale ale omului, — care e fericirea sa. Acel'a, in care facultatile naturale nu sunt desvoltate, acelu'i i-lipseste bas'a de a-se cultivá spre ori-care conditiune a vietiei. Prin urmare: desvoltarea, cultivarea si perfectionarea omului este o recerintia indispensabila si scopulu finalu alu intregiei educatiuni si instructiuni.

Cade deci pre umerii invetiatoriuului poporulu imperiós'a pretensiune: ca densulu ca omu alesu in caus'a educatiunei poporale, se aiba o ingrigire mai precauta si interesare mai deaprópe de fragetele fiintie concediute ingrigirei sale, spre a face possibilu formarea de ómani in intielesulu adeveratu alu cuvéntului. Renumitulu filosofu Kant dice: „Omulu numai prin educatiune póte se fie omu.“

Premitiendu aceste, — missiunea invetiatoriuului e a luá in considaratiune sanetatea, tari'a corpului si spiritulu a-lu eleviloru, desvoltarea facultatiloru loru fizice si intelectuale, a escitá si potentiá in spiritu amórea virtutii si a sciintiei, si in fine impartasirea si provederea loru cu cunoscintie necesarie si folositoare pentru viéti'a practica, — pentru esistintia. Cu alte cuvinte: Elu are a aflá modalitatea si calea de a pregati pre copii pentru viéti'a ulterioára. „Non scholae, sed vitae discimus!“ Acest'a e scopulu adeveratu si salutaveru a-lu Pedagogiei.

Suntu multi invetiatori zelosi, cari cunoscendu gravitatea sublimei loru missiuni, s'au nisuita a tiené pasi egali cu progresulu fiintiei pedagogice ci numai pe alocurea se obsérva si adi unele defecte si neajunsuri in scól'a poporala. E tempulu supremu cá se abandonámu totu ce stá in contrarietate cu sciinti'a pedagogiei. E de doritu ca invetiatoriuulu se puna mai mare pondu pe desvoltarea facultatei de cugetare si spre desvoltarea priceperii, — ce e afina cu cealalta. — Densulu se nisuiésca ca in scól'a poporala se nu se eserciteze numai facultatea memoriei, ci preste tóte facultatea cugetarei, din motivulu, cá prin acést'a copilulu invétia a cugetá despre intielesulu si deosebitele semnificatiuni a obiectelor pre lése, — fiind in stare a-si spune cugetulu corectu si in consonantia.

E constatatu, cá unu omu séu chiaru poporulu care n'a invetiatu a cugetá, are minte de totu marginita, — in privinti'a fiecarui obiectu are conceptu angustu si reu, pe langa aceea e preocupatu, superstitiosu si e inamicu naturalu ori-carei reforme séu novatiuni.

Relativu la instructiunea elementara se se observe: cá in materi'a instructiunei se-si castige elevulu o securitate perfecta; acést'a e spre ce trebuie se nisuiemu.

Pondulu principalu cade aici pe metoda, cum e metod'a, asia va fi si rezultatulu. La instructiunea elementara trebuie se urmarimu regul'a urmatóre: la fiecare obiectu directiunea progresului e dela simplu la compusu, dela concretu la abstractu, dela usioru la mai greu, dela esemplu la regula, aducendu instructiunea totdeun'a in relatiune cu viéti'a factica si practica. Déca invetiatoriuulu se preparéza bine, urméza metoda buna, remane totdeun'a in suer'a priceperii elevului si scie bine aplicá disciplin'a, — e imposibilu se nu secere unu rezultatulu frumosu. — Ce strica mai multu acestui rezultatulu e: candu invetiatoriuulu fórté adese-ori si in modu preponderantu cérca cunoscintiele in memori'a discipuliloru sei. — Memori'a in totu casulu e o facultate ponderósa, care trebuie nutrita si ascutita; dar trebuie se petruna si priceperia, pentruca numai acést'a conserva si face fructifera cunoscintia. Materi'a instructiunei ca o suvenire reu priceputa e spre greutatea spiritulu, de unde urméza cele mai triste gresieli. — Multe prejuditii si teorii pernicioése nascu ideile reu consumate.

Tóta facultatea baiétului trebuie cultivata in consonantia. Se ne retienemu de a vorbi inaintea baiétului despre lucruri, care densulu nu le pricepe. Acést'a e o procedura, care mai multu strica decâtu folosese si am comisu cea mai mare gresiéla la educatiunea copiiloru. Pe copii se-ii conducemu totdeuna dela cele necunoscute la cele cunoscute. Acést'a se fie principiulu cardinalu in instructiune. — Invetiatoriuulu nici candu se nu se radíme pe acelea manuale scolastice, ce nu sunt pregatite dupa acestu principiu, ci fie elu insusi studiulu; dée viétia obiectelor instructuinde.

Lasu sa urmeze calitatile ce trebuie se posiéda invetiatoriuulu poporulu, ca educatoriu si instructoru.

In prim'a linéa va trebui se manifesteze placere si iubire catra chiamarea sa, o anima ardienda pentru tenerime, unu sentiementu adeveratu moralu religiosu si unu caracteru solidu si nepetatu, avend se invetie si se deprinda pre copii — prin esemplu — cu adeverate principii morale, spre a deveni barbati onesti, barbati de caracteru si de onóre. — Purgstaller dice: „In etatea juna spiritulu accepta fórté iute ori-ce presiune esterna si se conduce mai alesu prin esemple externe.“ Poterea esemplului in educatiune e generalminte cunoscuta, acést'a e contemplanu vietuitoria si e sufletulu educatiunei. Proverbiulu dice: „Mai bunu e unu esemplu, de cátu o sutu de lectiuni.“

In a dóu'a linéa se pretinde desteritate pedagogica, in raportu cu instructiunea si tractarea cu scolarii; cáci dibaci'a pedagogica e de suprema importantia, fiindca fara atare se ia o directiune gresita, dela care resulta multa nefericire; si numai in ultim'a linéa voru fi demne de doritu cunoscintie solide, si petrunderu adenca in materialulu de invetiamentu.

Sentiementulu, l'am numitu in prim'a linéa cu intentiune, cáci fara unu sentiementu moralu-religiosu, nu póte nici unu invetiatoriu influentiá cu succesu asupra tenerimei, — fia elu inca cátu de invetiatu. — E lucrulu naturalu si fórté cunoscutu, cá si sciinti'a unai invetiatoriu fara preparatiune atenta si scrupulósa, si-are pretiuulu celu mai neinsemnatu, — incátu acestu defectu e neevitabilu. Tóte cunoscintiele ce nu se re'noiescu, completéza si nu se aplica in viéti'a practica, disparu succesive din memoria; ér acést'a nu e unu defectu alu memoriei, — ci lege naturala.

Suplementu la „BISERIC'A si SCOL'A." Nr. 28.
Anuln VIII. — 1884.

Se escrie concursu pe statiunea invetiatorésca din *Pustinisiu*, cottulu Torontalului, inspectoratulu Temisiorei, cu terminu de alegere pe **5 Augustu a. c. st. v.**

Salariulu anualu : 105 fl. v. a. pentru macinatu 12 fl. pentru clisa 30 fl. pentru sare 3 fl. pentru lumini 4 fl. 80 cr., 50 meti de grâu, 2 stengenî de lemne si 8 de paie, din cari se va incaldî si scól'a ; dela fiecare immormentare unde va fi poftitu 20 cr., jumetate din venitul pomiloru si pómeloru din scól'a de pomi, si cortelu liberu.

Recursele se se ajustéze cu atestatu de botezu, atest. de moralitate, cu testimoniu preparandialu, testimoniu de calificatiune invetiatorésca si cu testimoniu de limb'a magiara, si aceste tóte in originalu se se substérna celu multu pana in 29 Iuliu a. c. st. v. subscrisului inspectoru de scóle per *Vinga in Szécsány*, pentrucâ recoursele intrate mai tardiu, nu se voru luá in consideratiune.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **Iosifu Gradinariu** m. p. parochu insp. scol.

Pentru deplinirea posturilor de invetiatori, la urmatóriele scóle romane greco-orientale confesionale din tractulu *Belintiului*, se escrie concursu si adeca.

1) In *Siusianovetiu*, cu terminu de alegere pe **5/17 Augustu 1884.**

Emolumintele : in bani gata 200 fl. pamentu 9 jugere in valóre de 100 fl. pentru conferintia si pausialu de scrisu 10 fl. afara de aceea 32 metri de lemne din cari se va incaldî si scól'a, si locuintia libera cu gradina intravilana.

2. In *Ficatariu*, cu terminu de alegere pe **26 Augustu st. v. a. c.**

Emolumintele : in bani gata 194 fl. in bucate 12 meti de grâu, si 12 meti de cucuruza in bómbe, 2 jugere de pamentu aratoriu, 8 orgii de lemne din cari se incaldiesce si scól'a, pentru conferintia 10 fl. pentru pausialu de scrisu 5 fl. si locuintia libera cu gradina de legumi.

3. In *N. Kostóly*, cu terminu de alegere pe **29. Augustu st. v. a. c.**

Emolumintele : in bani gata 201 fl. in naturale 15 meti grâu, 15 meti cucuruza in bómbe, 2 jugere de pamentu aratoriu, pentru conferintia 10 fl. pentru pausialu de scrisu 8 fl. lemne 24 metri, din cari se incaldiesce si scól'a, si locuintia libera cu gradina de legumi.

4. In *Remetea-Lunca*, cu terminu pana inclusive **31 Augustu st. v. éra alegerea se va tiené la 2/14 Septemvra a. c.**

Emolumintele : in bani gat'a 300 fl. fiindu aici cuprinse competintiele pentru conferintie si pausialu de scrisu, 2 jugere de pamentu aratoriu, 10 orgii de lemne, din cari se incaldiesce si scól'a, si locuintia libera cu gradina de legume si de pomi.

5. In *Tergovisca*, cu terminu de alegere pe **9/21 Septemvra a. c.**

Emolumintele : In bani gata 110 fl. 60 cr. pamentu aratoriu 4 jugere, 25 meti de cucuruza in bómbe, pentru conferintia si pausialu de scrisu 15 fl. 8 orgii de lemne din cari se incaldiesce si scól'a si locuintia libera cu gradina intra si estravilana.

Aspirantii la vre-unuln din aceste posturi, suntu avisati, recoursele loru, adresate respectivului Comitetu parochialu — si ajustate conformu dispusetiuniloru „stat. org.“ si ale art. XIII §. 6 din 1879 — a le tramite subscrisului in *Belintiu* p. u. *Kiszetó*; si a se presentá in respectiv'a biserica in vr'o dumineca ori serbatóre, spre a-si aratá desteritatea in tipicu si in cantarile bisericesci.

In contielegere cu respectivele Comitete parochiali gr. or.

Georgiu Cratiunescu, m. p.
protop. si insp. scol.

Deórece la antaia alegere nu s'au aretatu competente din destulu cualificate, prin acést'a se escrie de nou concursu pentru deplinirea postulu invetiatorescu la scól'a gr. or. rom. de fete din *Timisiór'a* in suburbiulu *Fabricu* pe langa urmatórele emoluminte anualu : 1) salariulu 320 fl., 2) cortelu fiberu in edificiulu scólei, 3) 10 fl. pausialu de scrisu si 12 metri de lemne din cari se va incaldî si scól'a, si déca alés'a invetiatorésca va aretá sporiu bunu atunci totu la 5 lea anu i se maresce salariulu cu 50 fl. pana la sum'a de 500 fl.

Recurrencele pentru acestu postu au se-si substérna recoursele sale adresate comitetului parochialu — la inspectorulu de scóle concerninte *Iosifu Gradinariu* in *Seciani* p. u. *Vinga* pana **1-lea Augustu 1884 st. v.** éra alegerea se va tienea in 6 Augustu v. a. c.

Dela recurrence se recere: 1) atestatu cumca suntu nascute romane gr. or. 2) atestatu despre conduit'a de pana acuma, 3) testimoniu despre absolvirea preparandiei confesionale romane, 4) testimoniu despre depunerea esamenului de calificatiune si a limbei magiare, iér déca au fostu deja invetiatorésca — si despre sporiulu reportatu la statiunea unde a functionatu dintre care cele ce pe langa limb'a mai-cei si cea magiara voru mai vorbi bine si limb'a germana si voru sci propune si lucrulu de mana femeescu, voru fi preferite, avendu despre acést'a a aretá pana la alegere probe inaintea acestui comitetu parochialu.

Temisiór'a, in 18. Iuniu 1884. st. v.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine **Iosifu Gradinariu** m. p. insp. scol.

Conformu ordinatiunei Venerabilului Consistoriu diocesanu alu *Caransebesiului* din 22 Decembre 1883 Nr. 623 S. se escrie concursu pentru ocuparea postulu de invetiatoriu din comun'a *Vasiova*, protopresbiteratulu *Oravitiei* cu terminu de concurare pana inclusive **28 Iulie 1884 st. v.**

Emolumintele impreunate cu acestu postu suntu : 1) in bani gat'a 150 fl. v. a. 2) dóue jugere de pamentu de prim'a classa. 3) quartiru naturalu corespondietoriu cu gradina intravilana si estravilana, fiecare de câte $\frac{1}{2}$ jugeru 4) 52 fl. v. a. pentru lemne din care are a se incaldî si scól'a. 5) 12 fl. v. a. pentru conferintiele invetiatoresci. 6) 5 fl. v. a. pausialu de scripturistica. 7) pentru maturarea si incaldirea scólei 20 fl. v. a. 8) dela fiecare immormentare fie mica séu mare câte 50 cr. v. a. ; iér dupa mórtea emeritului invetiatoriu se mai adauge catra acestu salariu anualu inea o suma de 150 fl. v. a. in bani gata.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu poftiti, cá suplicele loru de concursu instruate conforma prescrielor stat. org. si adresate comitetului parochialu se le tramita **Pré On. Domnu Protopresbiteru**,

Andrei Ghidiu in Oraviti'a mont. pana la terminulu sus aratatu.

Vasiov'a in 13 Maiu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **Andrei Ghidiu**, m. p. protopopu

Conformu ordinatiunei venerabilului Consistoriu aradanu dto 23 Februaru a. c. Nr. 350. se escrie de nou concursu pentru indeplinirea postului de parochu in parochi'a a doua de clas'a a III. din comun'a **Borzava**, protopresbiteratulu Totvaradiei, cu terminu de concurgere pana inclusive **25 Iuliu a. c.**

Emolumintele impreunate cu acestu postu suntu :

1. Una sessiune de pamentu, parte aratoriu parte fenatiu.

2. birulu parochialu si stola usuata.

3. cortelu naturalu cu gradina de legumi.

Doritorii de a concura la acestu postu au se-si trimitia recursele instruate conformu statului organicu si adresate comitetului parochialu, — la Oficiu protopopescu in Totvárad-per Soborsin. Era pana la alegere se se presenteze in vre-o Dumineca ori serbatore in s. biserica de aici, pentru de asi areta desteritatea in cantari si cele rituale.

Borzava, 29. Aprilie, 1884.

In contielegere cu mine : **Vasile Belesiu**, m. p. protopopu

Pentru deplinirea postului invetiatorescu din comun'a **Husaseu** in protopresbiteratulu Tincei — prin acesta se deschide concursu cu terminu de alegere pe **8/20 Iuliu a. c.**

Emolumintele suntu : in bani gata 250 fl. venitul aloru 8 jug. $\frac{200}{160} \square^0$ de pamentu = 50 fl. la anu, pentru o ingropatiune, la carea va fi poftitu — 50 cr. — cortelu liberu in edificiulu scolei cu gradina de legume ; despre incalditulu scolei se va ingrijii insasi comun'a.

Dela recurrenti se cere se fia preparandi absoluti si cu esamenu de calificatiune si ca se procura atestate despre portarea loru de pana acuma, era pana la alegere se se presenteze in vre-o Dumineca ori serbatoria — la s. biserica, pentru a-si arata desteritatea in cantari si tipicu.

Recursele adresate comitetului parochialu, se se tramitie pe calea P. On. D. Protopopu inspectoru Gavriilu Neteu in Oradea mare N. Várad.

Husaseu, la 8/20 Iuniu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **Gavriilu Neteu**, m.p. protop. si insp

Se escrie de nou concursu conform inaltei ordinatiuni consistoriale de dto 4/16 Maiu, a. c. Nr. 200 scl. si a decisului luat in sedinti'a comitetului parochialu pentru ocuparea postului de invetatoriu la scola confesionala rom. gr. or. din **Basesci**, dieces'a Caransebesiului, protopresbiteratulu Fagetului.

Emolumintele suntu : in bani gata 300 fl. v. a. din cari este a se cumpera si aduce lemnele pentru incalditulu scolei, 5 fl. v. a. pentru conferintie, 5 fl. v. a. pausialu scripturisticu, cortelu liberu, si gradina de $\frac{3}{4}$ jugeru pentru legumi, si $\frac{1}{4}$ jugeru estravilanu.

Doritorii de a ocupa acestu postu, au se substerna petitiunile loru proviolute cu documintele necesarie conformu prescrieloru statutului organicu bisericescu, pana la **2. Augustu a. c. st. v.** si adresate comitetului parochialu, ale trimite esmisului consistorialu Ioanu Velovanu parochu in Brazov'a post'a ultima Kossova, avendu densii in vre-o dumineca ori serbatore a se presentá in s. biserica din locu, spre

asi areta desteritatea in cantari si tipicu. — Diu'a de alegere sa defige pe 5 Augustu a. c. st. v.

Basesci in 17 Iuniu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **Ioanu Velovanu**, m. p. parochu si esmis. consistorialu.

Pentru deplinirea postului invetiatorescu din comun'a **Beb'a-vechie**, protopopiatulu B.-Comlosiu, cottulu Torontalului se escrie concursu cu terminu pana **6/18 Augustu a. c.**, in care di se va tiené si alegerea.

Emolumintele suntu : 1) Bani gata 300 fl. v. a. 2) pamentu aratoriu 3 jugere catestrale 3) pentru incalditulu scolei si invetatoriuului, 6 orgii de paie 4) scripturistica 10 fl. 5) pentru conferintie 10 fl. v. a. 6) dela inmormintari 40 cr. 7) Cortelu liberu cu gradina de legume.

Doritorii de a ocupa acestu postu au se fie preparandi absoluti, cu essamenu de calificatiune atestatu de limba magiara, si atestatu despre portarea morala.

Recursurile sa se tramita Dlui Inspectoru de scole Teodoru Popoviciu in Seitinu (Sajtény) cottulu Cenadului, celea intrate in diu'a de alegere nu se vor primi.

Beba-vechie 18/30 Iuniu 1884.

II.

Pentru ocuparea postului invetiatorescu din fili'a **Dombegyház**, carea se tiene de parochia Batania, protopopiatulu Aradului cottulu Cenadului, se escrie concursu cu terminu pana la **12/24 Augustu a. c.**, in carea di dupa amediadi in fati'a locului se va tiené si alegerea.

Emolumintele sunt : 1) bani gata salariu anualu 130 fl. 2) In naturale 15 cubule de bucate, dintre care jumetate graú jumetate ordiu séu cucuruza 3) una orgia de lemne, $1\frac{1}{2}$ orgia de paie pentru incalditulu scolei 4) Cortelru cu chilie si cuina, si dela fie-care elevu umblatoriu la scola cate 1 fl. 5) Pentru semenature de legume 2 \square pamentu (gradina).

Dela recurrenti se poftesce pe langa limb'a romana se scie perfectu si limb'a maghiara, de ore-ce elevii de romani cu elevii maghiari la olalta ambla la o scola recursele au se se trimita Dlui Inspectoru de scole Teodoru Popoviciu in Sieitinu (Sajtény) cottulu Cenadului.

Sieithinu in 18/30 Iuniu 1884.

In contielegere cu Com. paroch. **Teodora Popoviciu**, m. p. inspectoru scolaru.

Se escrie concursu pe statiunea invetiatorésca **Benceculu-romanu**, cu terminu de alegere pe **15/27 Iuliu an. curinto.**

Emolumintele anuali sunt : 146 fl. 42 cr. 30 Hl. graú, 4 jugere de livada 8 orgii de lemne din cari se va incaldi si localitatea de invetiamentu, pausialu pentru scripturistica 5 fl. si 6 fl. va participá la conferintiele invetiatoresci.

Cei ce dorescu se ocupe acestu postu invetiatorescu, se-si instruedie petitiunile conformu prescrieloru statutului organicu si cu testimoniu de limb'a magiara le substerna pana in 8/20 Iuliu a. c. subscrisului inspectoru de scole per Ving'a in Seceaniu intielegandu-se de sine cá respectivulu in vre-o Dumineca ori serbatore se se presintedie in S. biserica ca se-si arete desteritatea in cantare si tipicu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine : **Iosifu Gradinariu**, m. p. insp. scol.